

INTIMITA JAKO JEDEN ZE ZÁKLADNÍCH ZNAKŮ TĚSNÝCH VZTAHŮ

DANIELA HAUBERTOVÁ, IVAN SLAMĚNÍK

V článku se nejprve věnujeme vymezení intimity a stručné charakteristice těsných vztahů. Dále podle literatury uvádíme specifické podoby intimity u partnerských, rodinných a přátelských vztahů. Empirický výzkum provedený s pomocí prototypické metody byl zaměřen na ověření korespondence chápání intimity českou laickou veřejností s poznatky dostupnými v zahraniční literatuře, a to včetně specifík pro jednotlivé typy těsných vztahů. Naše empirická zjištění do značné míry odpovídají dosavadním poznatkům. Považujeme je za jistý vklad k vymezení intimity a zpřesnění její role v těsných interpersonálních vztazích.

Klíčová slova: Intimita, sebeodhalování, těsné vztahy, prototypická metoda.

Co je intimita

Intimita se nejčastěji vztahuje k interpersonálním vztahům a je považována za jeden z nejtýpčtějších znaků těsných vztahů, ale může se vyskytnout i v jiných souvislostech, např. jako intimní výpověď herce, politika či jiné veřejně známé osoby. V tomto případě je cílem potěšit veřejnost, která mnohdy netrpělivě na otevřené výpovědi čeká, aby se konečně dověděla „jak to bylo“. Předmětem našeho zájmu je intimita a její podoby v různých druzích těsných interpersonálních vztahů. Cílem je zjistit laické chápání intimity a porovnat jej s popisy a vymezeními v odborné literatuře.

Slovo **intimita** pochází z latinského slova *intimus*, kde znamená nejvnitřnější, nejtajnější, nejdůvěrnější. Vedle těchto původních významů jsou intimitě připisovány další významy, jako odkrývání emocí, specifický způsob komunikace, pocit blízkosti, otevřenost, upřímnost, vzájemné poznávání, porozumění, pochopení, důvěra, sex, sebeodhalování. Některé z těchto významů se ovšem překrývají se znaky těsných vztahů, což platí zejména o důvěře, které bývá věnována zvláštní pozornost (Holmes, Rempel, 1989; Rempel, Holmes, Hanna, 1985; Slaměník, 2011).

Naprostá většina autorů spojuje intimitu se **sebeodhalováním** (self-disclosure) (Clark, Fitness, Brissette, 2003; Gable, Reis, 2001; Hyde, DeLamater, 2007; Laurenceau et al., 2004; McAdams, 1989; Morry, 2005; Prager, 2000; Prager, Roberts, 2004; Reis, Patrick, 1996; Reis, Shaver, 1988; Simpson, Fletcher, Campbell, 2003; Sprecher, Hendrick, 2004; Výrost, 2008 aj.). Sebeodhalování znamená sdělování nejhlubších emocí, názorů, přesvědčení a často tajených informací o sobě samém jiné osobě. Je to otevření vstupu do zcela privátní zóny jedince, založené na (alespoň) předpokládané důvěře v partnera.

Sebeodhalování začíná obvykle povrchním sdělováním informací o sobě samém a prohlubuje se s narůstajícím pocitem vzájemné důvěry a porozumění. Člověk postupně získává odvahu sdělovat svá nejhlubší přesvědčení, mluvit o svých problémech, projevat emoce.

Sebeodhalování jako podstatná komponenta intimity je vědomým sdělováním informací o sobě samém i o lidech původci sdělení blízkých s předpokladem, že pro druhou osobu mohou být tyto informace významné a pomoci ji pochopit partnera ve vztahu i k nejbližšímu sociálnímu okolí. Sebeodhalování navozuje pocit intimity a dává partnerovi najevo důvěru.

Reis a Patrick (1996) rozlišili dva typy sebeodhalování: 1) faktické nebo popisné (sdělování osobně podstatných faktů a informací), 2) emoční nebo hodnotící (sdělování osobních pocitů a názorů). Oba typy poskytují informace o původci sdělení, ale emoční sebeodhalování je považováno za těsněji spjaté s intimitou. Důležitější roli emočního sebeodhalování potvrzují Clark, Fitness a Brissette (2001), podle kterých vyjádření emocí podporuje intimitu a zvyšuje těsnost vztahu, a stejně tak Laurenceau et al. (2004) připisují odkrývání emocí na rozvoji intimity větší podíl oproti popisným informacím.

Intimním sdělováním člověk nejen vyjadřuje potřebu sdělit důvěrné informace, ale také očekává pochopení, oporu, případně emoční odezvu. Pokud se člověk odhodlá vyjavit o sobě informace, které by potenciálně mohly být negativně posuzovány, předpokládá pochopení, ale zároveň riskuje odmítnutí. Přijetí těchto informací partnerem s velkou pravděpodobností posílí vztah a může u obou partnerů vyvolat potřebu hlubšího sebeodhalení.

Příčin, proč se někdo nechce „otevřít“, může být více, např. předpokládaná neperspektivnost vztahu (a tudíž neochota do něj investovat), obava ze zneužití v případě konfliktu, tajení minulosti (střet se zákonem, profesní neúspěch, selhání v předchozím partnerském vztahu apod.), zdravotní obtíže, fyzicky a sociálně stejné prostředí, kdy v případě ukončení vztahu hrozí s větší pravděpodobností rozšíření intimních informací o druhém apod. Na jedné straně to tedy může být obava z rozpadu vztahu při sdělení takových potenciálně negativně přijímaných informací partnerem, na druhé straně obava z možného zneužití intimních informací.

Zvláštní postavení ve vztahu k intimitě má **sex**; částečně proto, že je s intimitou nejčastěji spojován laickou veřejností, částečně proto, že se z těsných vztahů týká vztahů partnerských a manželských. Odhalování skrytých částí těla je nepochybně součástí intimity a přispívá k jejímu prohloubení, avšak samotný sex, zejména náhodný, nevede k vzniku intimního vztahu. Sexualita je možnou, ale nikoli nutnou součástí intimity. Jinak řečeno, některé intimní vztahy mohou být zároveň vztahy sexuálními, ale existuje mnoho hluboce intimních vztahů, které nezahrnují žádný sexuální kontakt mezi partnery.

Mosier (2006) píše, že intimita se může objevit spolu se sexualitou nebo bez ní, ale definovat intimitu pouze přes sexualitu není možné. Krátkodobě prožívanou intenzivní fyzickou blízkost spojenou se sexuálními stykem nelze zaměňovat za znak intimního vztahu jako takového. Na druhé straně může být ale sex posilujícím a prohlubujícím momentem intimního vztahu. Partneři v intimním vztahu obvykle vyhledávají tělesnou blízkost, která se spolu s emoční blízkostí promítá do příjemných prožitků (viz též Hyde a DeLamater, 2007).

Přes jistou šíři a různorodost chápání intimity ji můžeme vymezit jako specifický typ sociálních interakcí, jež se vyznačuje sdělováním nejnaternějších prožitků, myšlenek,

názorů, tužeb a přání provázených vzájemnou důvěrou a pochopením. Intimita je založena na postupném sebeodhalování, které obě strany prožívají příjemně a jež navozuje pocit blízkosti, zároveň se ale zúčastnění jedinci stávají vzájemně závislejšími.

Procesuální stránka intimity je dost složitá a závisí na vývoji a trvání vztahu. Většinou se rozvíjí velmi pozvolna v závislosti na narůstající míře sebeodhalování, přičemž jde především o sdělování osobně podstatných faktů. Tato etapa musí časem zákonitě skončit, protože dojde k vyčerpání toho, co si dvě osoby mohou o sobě sdělit. V následující etapě se intimita více vztahuje k hodnocení a prožívání různých událostí, jež jsou jiným lidem nedostupné a zůstávají pouze mezi partnery jako něco, co je spojuje ve smyslu jejich společného tajemství.

Těsné vztahy a intimita

Nezávisle na anglickém výrazu *close relationships*, ze kterého se obvykle v odborné literatuře vychází, se v češtině běžně používá slovní spojení blízké vztahy; hovoří se o tom, že lidé mají k sobě blízko, jsou si blízcí v názorech či postojích apod. Za blízké vztahy v tomto smyslu můžeme považovat např. vztahy mezi kolegy na pracovišti, vztahy mezi členy politických stran, uměleckých sdružení, vyznáváného náboženství apod. To však neznamená, že tyto vztahy můžeme označit zároveň za těsné, což je druhá možnost překladu anglického adjektiva *close*. Mezi blízkými a těsnými vztahy spatřujeme jistý významový rozdíl, který vystupuje do popředí zejména v kontextu intimity. Kolegiální vztah např. může přerůst v intimní, ale běžně zůstává v rovině blízkého vztahu a tím je také typický. Proto používáme označení **těsné interpersonální vztahy**, za které považujeme takové, jež vznikly mezi dvěma, případně i více lidmi (rodina), jako výsledek opakovaných interakcí provázených důvěrou, oporou, porozuměním, emočním souzněním, intimitou.

Jedním z nejtypičtějších znaků těsných vztahů je **vzájemná závislost**, původně vymezená Kelleym (1979), a později široce akceptovaná mnoha autory. Vzájemná závislost se konstituuje a prohlubuje společnou odpovědností obou partnerů za psychickou pohodu druhého, investicemi do jeho potřeb, zájmů a cílů, vzájemnou pomocí, ohledy na prožívání druhého apod. Znalost partnera umožňuje jedinci regulovat vlastní chování tak, aby se vyhnul možným negativním reakcím ze strany druhé osoby, a naopak se snažil přispět k pozitivním emočním stavům partnera. Míra vzájemných investic je obvykle přibližně rovnocenná, i když mohou existovat jisté asymetrie. Vysoká míra vzájemné závislosti se vyznačuje tím, že partneři jsou schopni navzájem si poskytovat příjemné zážitky, znají preference a potřeby druhého a snaží se je systematicky a dlouhodobě naplňovat, aby zachovali fungování vztahu a minimalizovali tak možnost jeho narušení. Vzájemná závislost se projevuje plánováním společných aktivit, jež přinášejí oběma partnerům radost, potěšení, uspokojení.

Se vzájemnou závislostí se rozvíjí **závazek**, který je rovněž považován za jeden z typických znaků těsných vztahů. Hatfield a Rapson (1993) vymezují závazek jako míru, v jaké je jedinec ochoten stát při druhém, třebaže to znamená vzdát se některých svých vlastních potřeb či tužeb v jeho prospěch. Je to dlouhodobá orientace na zájmy a potřeby partnera se záměrem vztah zachovat a případně jej rozvíjet (Slaměník, 2011). Role závazku ale může mít více podob. Může fungovat jako jistá forma normy sociální odpovědnosti, kdy v partnerských a manželských vztazích brání partnerům v podlehnutí svůdným alternativám

a opuštění vztahu. Stejně tak mohou během trvání vztahu nastat situace (konflikt, nepochopení, provinění se), kdy závazek je jedinou nebo téměř jedinou komponentou udržující vztah. Tato komponenta, jak píše Sternberg (1986), má zásadní roli v situacích, kdy je třeba přenést se přes těžkosti a vrátit se tak k časům, kdy byli partneři ve vztahu spokojeni. Závazek mezi partnery může ale přetrvávat alespoň po nějakou dobu i po rozpadu vztahu.

Těsné vztahy jsou někdy synonymicky označovány za intimní vztahy. Hyde a DeLamater (2007) považují intimitu za hlavní znak každého těsného vztahu. McAdams (1989) dokládá, že touha po intimitě naplňovaná přes těsné vztahy je elementární psychologickou potřebou člověka a přispívá k naplnění smyslu života.

Podle Mosiera (2006) je intimita ve vztahu tím, co dává trvalý pocit blízkosti, založený na vzájemném bezvýhradném přijetí partnerů. Je to způsob, jak být blízko druhému, oddat se mu a odhalit část sebe samého. Mosier rovněž poukazuje na emoční propojení v intimním vztahu a považuje je za základní prožitkovou zkušenost mající funkci oboustranného spojení partnerů. Heller a Wood (1998) píší, že intimita je ze své podstaty vzájemná. Vztah nemůže být považován za intimní, pokud partneři pocity intimity nesdílejí. Oboustrannost sdílení nejen emocí je všeobecně považována za podmínku vzniku intimního vztahu.

Postupným narůstáním vzájemných citových prožitků mezi dvěma lidmi a postupným odhalováním sebe sama druhému, se vztah stále více odlišuje od běžných (neintimních) vztahů. Ve vztazích, které aspirují na to stát se vztahy intimními, je třeba, aby prožitky a zkušenosti mezi oběma partnery postupně narůstaly. Intimní vztah tak můžeme charakterizovat vzájemnou vysokou znalostí druhého (Prager, Roberts, 2004).

Mezi těsné vztahy řadíme partnerské či manželské, rodinné a přátelské vztahy. Člověk obvykle během života navazuje více těsných vztahů, přičemž určité obecné charakteristiky platí pro všechny z nich. Specifikum těchto vztahů je dáno odlišnou historií společných zážitků, odlišnými spojujícími zájmy či potřebami, snahou o dosažení nějakého cíle, specifickými zvyky, jedinečným způsobem nahlížení určitých událostí, jedinečným způsobem kooperace apod. Tyto jedinečné prožitky mají často charakter jakéhosi tajemství dvou zúčastněných lidí a přispívají k důvěře partnerů v těsném vztahu (Slaměnik, 2011).

V různých druzích těsných vztahů nabývá intimita mírně odlišných podob a určité odlišnosti se vyskytují i mezi pohlavími. V **partnerských či manželských vztazích** nabývá intimita široké rozmanitosti, a jak upozorňují Vohs a Baumeister (2004), naprostá většina lidí si přeje dosáhnout vysokého stupně intimity, kterou považují za neoddělitelnou součást plně uspokojujícího vztahu. Podle Colinsové a Feeneyové (Colins, Feeney, 2004) intimita v partnerském vztahu vyžaduje: (a) ochotu a schopnost odkrývat své pravé já (pocity, myšlenky, přání, obavy); (b) ochotu a schopnost spolehnout se na partnerovu útechu, podporu a péči, a totéž druhému i poskytovat; (c) ochotu a schopnost sdílet fyzickou intimitu. Charakteristiky jako ochota a schopnost odkrývat sebe sama jsou výstižné, protože mohou nastat situace, kdy ochota k sebeodhalení může klesnout na minimum, či se naprosto vytratit (například po špatné zkušenosti z předchozího vztahu apod.). Předchozí zkušenosti s odmítnutím provázené negativními emocemi mohou jedince učinit citlivějším k vnímání rizika, které s sebou navázání nového blízkého vztahu nese, a snížit tak jeho schopnost a energii navazovat nové blízké vztahy (Mashek, Sherman, 2004).

V **rodinném prostředí** má intimita více odlišných úrovní – jedná je to úroveň rodičů (partnerů, manželů), kdy platí znaky intimity běžné pro partnerské vztahy, jednak jsou to vztahy intimity rodičů vůči dětem, ale také případně mezi sourozenci. Feldman, Gowen a Fisher (1998) vyzdvihují roli rodiny při učení se dětí tomu, co je intimita, jak si ji osvojit

a rozvíjet, přičemž hlavní roli zde hraje důvěra. Buhrmester a Furman (1987) provedli výzkum zaměřený na vývoj intimity u dětí kolem sedmého, desátého a třináctého roku života.

Jejich výsledky ukazují, že děti kolem sedmého roku touží po láskyplné formě intimity, která bývá nalezena právě v těsném vztahu s rodiči, protože jejich vrstevníci v tomto věku ještě nejsou sociálně ani kognitivně schopni takové vztahy nabídnout. Sdílení jako podstata intimity může být žádoucí i pro takto malé děti. Specifické jsou ale projevy intimity. Děti mohou zvýšeně toužit po fyzické blízkosti, po povídání si s rodiči či sourozenci o tom, jakou mají rády hračku, pohádku, oblečení (resp. po nich touží), čeho se bojí, koho mají rády apod. V tomto věku to pro ně může být srovnatelným zdrojem intimity jako je pro dospělého vzájemné hluboké sdílení s druhým člověkem. Vztahy s rodiči v tomto období jsou zcela přirozeně vnímány jako nejintimnější.

Ve věku kolem deseti let jsou podle Buhrmestera a Furmana (2004) stále na prvním místě vztahy s rodiči, ale u dívek se v tomto věku objevuje přibližně na stejné úrovni i hodnocení intimních vztahů s kamarádkami, přičemž u chlapců se nejvyššího hodnocení dostává stále vztahům s rodiči, hodnocení kamarádských vztahů je nižší. U dívek kolem 13 let věku se vztahy s kamarádkami posouvají na přední místo, zatímco u chlapců se přátelství v prožívání intimity téměř neliší od vztahů s rodiči. Zajímavé zjištění autoři uvádějí o vztahu otec–dcera, otec–syn. Chlapci kolem třinácti let věku označovali své vztahy s otcem jako nejvíce intimní, zatímco dívky vnímaly tyto vztahy jako jen mírně intimní. Vývoj intimity tedy podle zmiňovaných autorů může u chlapců a děvčat vykazovat jisté rozdíly.

V období adolescence začínají mladí lidé toužit po dospělé formě intimity – tedy po sdílení osobních informací, sebeodhalování, případně i po bližších fyzických kontaktech. Dosavadní forma intimity se mění a směřuje k podobě intimity dospělých lidí. Dospívající lidé tráví více času objevováním nových možností ve vztazích, které jim nabízejí jejich vrstevníci, blízcí přátelé či první partneri. Role rodičů a vazba k nim se tak stává méně zásadní, než tomu bylo dosud. I když jsou adolescenti na rodičích v mnoha ohledech stále ještě závislí, začínají se na ně méně spoléhat jako na jedinou bezpečnou základnu (Pittman et al., 2011).

Vztahy mezi sourozenci mají rovněž specifickou podobou intimity, a to především mezi sebou a vůči rodičům. Může jít o různá provinění, o kterých by se rodiče neměli dovědět, ale stejně tak o různá milá překvapení chystaná rodičům, nebo o vlastní vysněný svět, který je jejich tajemstvím, sdělování prvních erotických zkušeností apod.

Přátelství je podle Fehra (2004) jedním z důležitých zdrojů intimity v životě člověka. Fehr však zároveň upozorňuje na to, že je známo jen velmi málo o procesu, který předchází tomu, než lidé začnou přátelský vztah považovat za intimní. Podle tohoto autora se intimita v rámci přátelského vztahu rozvíjí tehdy, když lidé začnou vnímat vzájemné sebeodhalování, když mohou se svým přítelem počítat v případě, že budou potřebovat utěšit či zvednout náladu, když mohou od přítele očekávat praktickou pomoc, když je podporuje v řešení problémů, pomáhá jim docílit jejich vytyčených cílů apod.

Mnoho výzkumů tvrdí, že mužská přátelství jsou méně intimní a podporující než ženská, jiná šetření to vyvracejí s tím, že mezi přátelstvím žen a mužů není žádný podstatný rozdíl (Bank, Hansford, 2000). Četné výzkumy prokázaly, že ženy v přátelském vztahu tráví společný čas hlavně vzájemnou konverzací a vyměňováním si důvěrných informací týkajících se vztahů, pocitů apod., zatímco mužské přátelství se zdá být založeno spíše na sdílených aktivitách, velmi často soustředěných například na sport. Mužské přátelství

se podle některých autorů orientuje spíše na poskytování praktické pomoci či podpory, zatímco ženy si vzájemně poskytují spíše podporu emoční (Fehr, 2004). Wright (1982) v tomto duchu velmi výstižně charakterizuje ženská přátelství jako přátelství tváří v tvář (face-to-face) a mužská jako bok po boku (side-to-side).

Fehr (2004) se domnívá, že existují tři hlavní pohledy na to, proč tyto rozdíly mezi mužským a ženským přátelstvím existují. Nejdiskutovanější interpretací genderových rozdílů v přátelských vztazích je ta, že ženy i muži se shodují v názoru, že intimita v přátelských vztazích lze dosáhnout skrze sebeodhalování, ale pouze ženy se tímto způsobem skutečně chovají – jsou tohoto sebeodhalení více schopny a jejich přátelství je tedy intimnější. Druhým možným vysvětlením je, že mužská a ženská přátelství jsou intimní úplně stejně, ale muži tuto intimitu naplňují jiným způsobem, a to již zmiňovanými společnými aktivitami. Třetí pohled na tuto problematiku nabízí názor, že ženy naplňují intimitu v přátelství pouze skrze sebeodhalování, kdežto muži jak sebeodhalováním, tak sdílením aktivit (Fehr, 2004).

Výsledky Fehrovy prototypické analýzy ukázaly, že rozdíly mezi pohlavím byly nalezeny pouze v podobě a míře sebeodhalování. Ačkoli se obě pohlaví shodují v tom, že sebeodhalování je důležitým momentem, z něhož se intimní přátelství vyvíjí, jsou to spíše ženy, které právě sebeodhalování považují za typický znak intimity (jejich hodnocení takového chování bylo na prototypické škále hodnoceno výše než u mužů). Druhé dvě alternativy, tedy tvrzení, že muži budou přidělovat vyšší hodnocení sdíleným aktivitám v rámci přátelského vztahu než sebeodhalování, nebo že muži se v míře sebeodhalování od žen neliší, ale kromě sebeodhalování se v jejich přátelských vztazích objevují ještě sdílené aktivity, se v rámci Fehrových studií nepotvrdily.

Otázkou tedy zůstává, proč (pokud vůbec) je tomu tak, že mužská přátelství, i když třeba ta nejlepší, jsou méně podpůrná a intimní než ženská? Vysvětlení těchto rozdílů v přátelských vztazích mezi muži a ženami je věnována velká pozornost v gender literatuře a literatuře, která se zaměřuje na mezilidské vztahy. Nejčastěji se jako příčina rozdílů zmiňuje emoční zdrženlivost, která se u mužů vyskytuje ve větší míře pro to, že muži jsou od dětství nabádáni k tomu, aby své emoce nevyjadřovali tak často a expresivně jako ženy (Bank, Hansford, 2000).

Cíl výzkumu

Cílem našeho empirického výzkumu bylo zjistit, co si lidé představují pod intimitou obecně, které charakteristiky intimity připisují jednotlivým druhům těsných vztahů a porovnat naše zjištění s poznatky dostupnými v zahraniční literatuře. Pro sběr dat jsme zvolili prototypickou metodu. Využili jsme zkušeností s použitím této metody jinými autory (např. Fehr, 2004; Fehr, Russell, 1984; Fitness, Fletcher, 1993 aj.) i vlastních (Slaměník, Herlesová, 2007; Slaměník, Hurychová, 2006).

K prototypické metodě

Autorkou **prototypické metody** je E. Roschová (1975, 1976, 1978), která ji vyvinula jako jistou alternativu ke klasickému filozofickému pojetí kategorizace vycházející z Aristotelovské tradice. Roschová naproti tomu vychází z toho, že ne každý pojem je

možno definovat pouze s pomocí jasně daných znaků, jako je tomu v přírodních vědách či v tradičním filozofickém způsobu myšlení, kde kategorie jsou považovány za logicky a jasně ohraničené entity.

Podle klasické teorie jsou vlastnosti definující danou kategorii sdíleny všemi členy a v rámci dané kategorie mají všichni stejný status. Výzkum provedený Roschovou ovšem poukázal na existenci jistých asymetrických struktur v rámci jedné kategorie, což klasická teorie nepřipouští. Tyto asymetrie byly nazvány jako prototypové jevy. Ty vznikají na základě faktu, že lidé považují jisté členy kategorií za reprezentativnější než jiné. Prototypy jsou tedy podkategoriemi nebo členy kategorie, které mají speciální kognitivní status – jsou „nejlepším příkladem“ dané kategorie.

Rozhodnutí o náležení či nenáležení nějakého předmětu či jevu do kategorie se děje na základě hodnocení toho, nakolik se podobají prototypu. Tyto „nejlepší příklady“ (best examples) jsou identifikovány rychle a spolehlivě, zatímco méně typické pomaleji a jen s určitou pravděpodobností. V každodenním životě lidé nepoužívají kategorie vymezené konečným počtem podstatných znaků, ale kategorie reprezentované prototypem, tzn. příkladem, který nejlépe danou kategorii reprezentuje. Prototypické případy jsou lépe zakotvené v paměti, jsou snáze vybavitelné apod., navíc tato vnitřní struktura pojmu ovlivňuje v určitém ohledu i zpracovávání informací. Odpovědi jsou rychlejší pro reprezentativní příklady, jsou-li respondenti vyzváni, aby vypsali nebo nakreslili příklady členů dané kategorie, častěji používají reprezentativnější příklady apod. (blíže viz Slaměnik, 2011; Slaměnik, Hurychová, 2006).

Prototypický přístup se opírá o empirickou metodologii a sbírá data přímo od lidí, staví tedy na jejich zkušenosti. Zaměřuje se zejména na znalosti lidí o daném pojmu či fenoménu, na jejich kognitivní reprezentaci daného konceptu (Berscheid, Regan, 2005). Lidé hodnotí, do jaké míry určitý člen kategorie odpovídá jejich představě o významu slova, kterým je kategorie nazvána. Vzhledem k tomu, že prostředí, ve kterém žijeme, se může v různých částech světa zásadním způsobem lišit, budou pravděpodobně také kategorie v různých kulturách odlišné (Rosch, 1975). Tím tedy zřejmě vznikají odlišnosti v obsahu kategorií mezi lidmi. Na obsah kategorií přitom pravděpodobně mohou mít vliv nejenom kulturní zvláštnosti, ale může záležet také na zkušenostech daného jedince s posuzovaným sémantickým významem (znalec v daném oboru, laik apod.).

Podle Lakoffa (2006) se Roschová zásadním způsobem zasadila o to, že se z kategorizace stal legitimní podobor kognitivní psychologie a zasloužila se o revoluci ve studiu kategorizace v rámci experimentální psychologie. Před uveřejněním jejich prací byla klasická teorie definování pojmů považována za naprostou samozřejmost. Poté, co však Roschová a její spolupracovníci uveřejnili četné studie, které na základě empirického zkoumání přímo zpochybnily samotné základy klasického způsobu kategorizace pojmů, rozhořela se nová debata o samotné podstatě kategorizace, která přinesla zcela nové poznatky. Ty mají dalekosáhlé důsledky nejen pro kategorizaci samotnou, ale vedou k nutnosti přehodnotit i naše představy o lidském myšlení jako takovém.

Podle Fehra (2004) může prototypická analýza intimitu objasnit mnohé otázky, které se této problematiky týkají tím, že osvětlí, které z teoretických koncepcí či přístupů jsou nejvíce v souladu s představami veřejnosti. Podle zmiňovaného autora navíc prototypická analýza ukazuje, které interakční vzorce jsou v kognitivní reprezentaci považovány pro intimitu za centrální a které jsou naopak na periferii, a tím pomáhá odkrývat váhu těchto pojmů v kognitivní reprezentaci jedince. V jiné ze svých studií Fehr (1988) zmiňuje, že

tento přístup může objasnit, na jakou ze složek dané kategorie lidí kladou relativně největší důraz. Prototypy tak umožňují efektivnější zpracování informací a mohou poskytnout základ pro odhad chybějících údajů.

Výzkumný postup, zkoumaný soubor a výsledky

Výzkum proběhl ve dvou etapách. V **první** byli respondenti požádáni, aby napsali všechno, co si spojují se slovem *intimita*. Této etapy se zúčastnilo 117 respondentů ve věku 25–60 let, z toho 39 mužů a 78 žen. Nejpočetněji byla zastoupena věková kategorie 25–30 let, s mírnou převahou vysokoškolsky vzdělaných osob. Sběr dat probíhal formou tužka – papír i elektronicky. První fáze šetření se zúčastnili studenti různých vysokých škol v Praze, kteří získávali další respondenty mezi svými známými.

Výsledkem této první etapy byl seznam 196 slov a slovních spojení charakterizujících podle respondentů slovo *intimita*. Pro druhou etapu výzkumu je nutné seznam kategorizovat a redukovat do přijatelného rozsahu pro posouzení na škále. Ve spolupráci s bohemistkou jsme provedli kategorizaci, která pod jeden pojem zahrnuje synonyma a slova významově blízká, např. pod pojem *blízkost* jsme zařadili *blízký vztah*, *duševní blízkost*, *tělesná blízkost*, *nejbližší lidé*, *sblížení*. Nejčastěji uváděným znakem intimity (a také nejobsažnějším) je *sex* (celkem uvedlo 66 % respondentů), což jen potvrzuje takřka synonymické chápání intimity jako sexu laickou veřejností. Z hlediska četnosti následují *soukromí* (58 %), *blízkost* (21 %), *důvěra* (20 %), *tajemství* (20 %), *láska* (19 %), *dotyky* (17 %) atd. Z této první etapy zároveň vyplynulo, že slovo *intimita* bylo nejčastěji vztahováno k partnerským vztahům.

Kategorizace představuje určitou první redukci původního seznamu, po které zůstalo 78 položek (vzhledem k omezenému rozsahu tento seznam neuvádíme), druhá redukce spočívala ve vyloučení ojediněle se vyskytujících slov a slovních spojení, anebo takových, jejichž spojitost s intimitou není na první pohled zjevná (např. čas, právo, nutnost apod.). Pro druhou etapu tak vznikl seznam 44 slov a slovních spojení, o kterém se domníváme, že netrpí žádným podstatným významovým ochuzením, že respondenty nezahlučuje zbytečnými významovými nuancemi a je zvládnutelný i z pozornostního hlediska. Pro škálové posouzení jsme vytvořili abecední verzi seznamu a verzi náhodně uspořádaných slov a slovních spojení.

Ve **druhé etapě** výzkumu byli respondenti žádáni, aby na pětistupňové škále Likertova typu bodovým označením vyjádřili své mínění, nakolik je slovo či slovní spojení uvedené v předloženém seznamu typickým znakem intimity. Druhé etapy se zúčastnilo celkem 355 respondentů (odlišných od první etapy), z toho 125 mužů a 230 žen ve věkovém rozpětí od 25–78 let. Nejpočetněji byla opět zastoupena věková kategorie 25–30 let. Stejně jako v první etapě byla data získávána ve verzi tužka – papír nebo elektronicky. Respondenti byli oslovováni v Praze a několika okresních městech v různých institucích, jako např. na úřadech práce, ve vzdělávacích kurzech, v obchodních i výrobních firmách apod. Respondenti si sami volili, zda budou posuzovat znaky intimity v partnerských (119 osob), v rodinných (130 osob) nebo v přátelských vztazích (106 osob). Odpovědi byly zpracovány do průměrných škálových hodnot pro každé slovo či slovní spojení v každé skupině vztahů. Za prototypické znaky posuzovaného pojmu se považují ty, které mají v sestaveném pořadí vyšší škálovou hodnotu než je průměr nebo medián.

Nejčtetnější jsou prototypické případy intimity u partnerských vztahů – 28, u rodinných 23, u přátelství 20. Vzhledem k omezenému rozsahu článku použijeme přísnější kritérium a uvedeme slova a slovní spojení, která získala průměrnou škálovou hodnotu 4 a vyšší celkově v dané skupině a samostatně pro muže i pro ženy. V tab. 1 uvádíme výsledky škálového hodnocení pro partnerské vztahy.

Tabulka 1 Škálové hodnocení slov a slovních spojení pro partnerské vztahy s hodnotami 4 a vyššími

Partnerské vztahy				
prototypické znaky intimity	průměr			rozdíl průměrů muži – ženy
	celkový	muži	ženy	
důvěra	4,56	4,36	4,65	0,29
city	4,52	4,69	4,45	0,25
láska	4,47	4,36	4,52	0,16
sex	4,47	4,50	4,46	0,04
blížkost	4,45	4,33	4,51	0,17
dotyky	4,45	4,39	4,47	0,08
něha	4,26	4,03	4,36	0,33
věrnost	4,22	4,22	4,22	0,01
důvěrné rozhovory	4,20	4,25	4,18	0,07
nahota	4,17	3,89	4,29	0,40
splynutí	4,10	4,11	4,10	0,01
vzájemnost	4,10	3,97	4,16	0,18
upřímnost	4,09	4,00	4,13	0,13
intimní části těla	4,08	3,94	4,14	0,20
vášeň	4,08	4,17	4,04	0,13
vzrušení	4,07	4,14	4,04	0,10
podpora	4,05	3,89	4,12	0,23
sdílení	4,05	3,92	4,11	0,19
bezpečí	4,03	3,53	4,24	0,71

Celkově je za nejtypičtější znak v partnerských vztazích považována *důvěra*, což odpovídá četným vymezením intimity, kdy důvěra je považována za nezbytnou podmínku k tomu, aby se intimní vztah mezi dvěma lidmi vůbec rozvinul. Se zcela minimálním bodovým rozdílem následují *city*, které jsou taktéž v literatuře často uváděny jako typický znak intimity. *Láska* a *sex* jsou hodnoceny rovněž vysoce a zcela shodně. *Sexualita* sice ne zcela potvrdila laické chápání intimity (jako tomu bylo v první etapě výzkumu), ale zřejmě má v partnerských vztazích velmi významnou roli.

Pokud jde o rozdíly mezi pohlavími, za zmínku stojí to, že ženy nepatrně výše hodnotí *sex*, zatímco muži *city* (oboje statisticky nevýznamné), což je v protikladu oproti zjištěným uváděnými v literatuře, pakliže autoři rozdíly připouštějí. *City* hodnocené muži jsou v této skupině osob i v celém souboru nejvýše skórující položkou. T-testem jsme zjistili statisticky významné rozdíly mezi muži a ženami u *nahoty* ($t = -2,082$; $df = 117$; $p < 0,05$) a *bezpečí* ($t = -3,092$; $df = 51,003$; $p < 0,01$).

Výsledky škálového hodnocení znaků intimity pro rodinné vztahy jsou uvedeny v tab. 2.

Tabulka 2 Škálové hodnocení slov a slovních spojení pro rodinné vztahy s hodnotami 4 a vyššími.

Rodinné vztahy				
prototypické znaky intimity	průměr			rozdíl průměrů muži – ženy
	celkový	muži	ženy	
bezpečí	4,51	4,34	4,62	0,28
důvěra	4,51	4,38	4,60	0,22
city	4,47	4,43	4,49	0,06
blízkost	4,46	4,25	4,61	0,37
podpora	4,45	4,19	4,62	0,43
láska	4,35	4,28	4,39	0,11
upřímnost	4,10	3,98	4,18	0,20
pohoda	4,08	4,04	4,12	0,08
důvěrné rozhovory	4,07	3,85	4,22	0,37
vzájemnost	4,02	3,92	4,09	0,17

Typickým charakteristikám intimity v rodinném prostředí jasně dominují *bezpečí* a *důvěra* následované s minimálními odstupy *city*, *blízkostí*, *podporou* a *láskou*. Tyto i další zjištěné znaky intimity v rodině jsou v souladu nejen s odbornou literaturou, ale také v souladu s představou toho, co by v ideálním případě rodina měla svým členům poskytovat. Laická představa intimity se zde zřetelně kryje s odbornými poznatky o dobrém rodinném klimatu.

Z tab. 2 je zjevné, že výraznější rozdíly mezi muži a ženami jsou u položek *blízkosti*, *podpory* a *důvěrných rozhovorů* s větší důležitostí (vyšším skórem) pro ženy. Tyto „více ženské“ znaky intimity mají také podporu v literatuře a statisticky významné rozdíly se ukázaly u *blízkosti* ($t = -2,515$; $df = 85,217$; $p < 0,05$), *podpory* ($t = -2,532$; $df = 75,772$; $p < 0,05$) a *důvěrných rozhovorů* ($t = -2,226$; $df = 128$; $p < 0,05$). Podotýkáme, že se zde potvrdilo jako účelné ponechat samostatně zdánlivě velmi podobné znaky *důvěra* a *důvěrné rozhovory*. Ačkoli muži považují rodinné vztahy za důvěrné, neznamená to nutně, že se v nich svěřují se všemi svými nejniternějšími prožitky, tužbami, názory atd. Naopak, odborná literatura dokládá, že ženy jsou více ochotny hovořit o svých často velice hluboce skrytých problémech a hledat podporu u mužů, což náš výzkum potvrzuje.

U intimity v přátelských vztazích jsme zjistili nejméně prototypických znaků (viz tab. 3).

Tabulka 3 Škálové hodnocení slov a slovních spojení pro přátelské vztahy s hodnotami 4 a vyššími

Přátelské vztahy				
prototypické znaky intimity	průměr			rozdíl průměrů ženy – muži
	celkový	muži	ženy	
důvěrné rozhovory	4,51	4,44	4,54	0,10
důvěra	4,39	4,33	4,41	0,08
podpora	4,32	4,08	4,44	0,36
upřímnost	4,32	4,28	4,34	0,07
pohoda	4,22	4,17	4,24	0,08
otevřenost	4,13	4,08	4,16	0,07
radost	4,12	4,06	4,16	0,10

Sedm nejvýše hodnocených znaků však tvoří specifický vzorec pro přátelské vztahy, který koresponduje s údaji uváděnými v odborné literatuře a zároveň se částečně překrývá s charakteristikami tohoto druhu těsných vztahů. U mužů i žen zřetelně dominují *důvěrné rozhovory* (se zanedbatelným rozdílem v hodnocení), přičemž se tento znak připisuje spíše ženám. Statistická analýza odhalila rozdíl mezi muži a ženami u *sdílení*, kde průměrný skór hodnocení u mužů je 3,61, u žen 4,07 ($t = -2,835$; $df = 104$; $p < 0,01$). Tento rozdíl potvrzuje často uváděný fakt, že ženy jsou v přátelských vztazích sdílnější a otevřenější než muži, že více odhalují svůj vnitřní svět. Kromě této výjimky jsme však neshledali žádné další podstatné rozdíly v nahlížení intimity u přátelských vztahů mezi muži a ženami.

Diskuse a závěr

Výsledky našeho empirického výzkumu intimity u české laické veřejnosti s pomocí prototypické metody do značné míry korespondují s poznatky v zahraniční literatuře. Výsledky první etapy, kdy jsme se ptali, co si lidé představují pod intimitou, potvrdily často uváděné zjištění, že laická veřejnost spojuje intimitu se *sexem*, což je v souladu například s poznatký Bianchiho (2011), který píše, že sex je něco, co je neoddělitelně spojeno s partnerstvím, intimitou a láskou. Mezi běžně uváděnými znaky intimity se nevyskytuje *soukromí*, které se v našem výzkumu objevuje z hlediska četnosti na druhém místě; nicméně toto slovo zřetelně vyjadřuje uzavřený svět jedince nepřístupný ostatním. Naopak *blízkost* a *důvěra* jsou považovány za typické znaky intimity, stejně jako *sdílení* (10. místo v kategorizovaném seznamu) a *city* (12. místo v kategorizovaném seznamu). V první ani v druhé etapě výzkumu se neobjevilo *sebeodhalování*, které je v zahraničních studiích považováno všeobecně za nejtypičtější znak intimity. Vysvětlení spatřujeme v tom, že je to méně obvyklé slovo náležející spíše do odborné terminologie. Zároveň lze s velkou pravděpodobností usuzovat na to, že významově je toto slovo obsaženo v *důvěrných rozhovorech*, které – jak už jsme uvedli – jsme ponechali jako samostatnou položku i přes významovou blízkost s *důvěrou*.

Důvěrné rozhovory se v druhé etapě výzkumu objevily mezi nejvýše skórujícími znaky intimity u všech druhů těsných vztahů, přičemž nejvyšší důležitost jim byla připsána u přátelských vztahů. Rovněž *důvěra* patří mezi nejvýše skórující položky u všech typů vztahů a je v teoretických výkladech považována za nezbytnou podmínku intimity a jejího prohlubování, jak to zmiňuje například Cox (1984), který mezi primární komponenty intimity řadí mimo jiné i důvěru, nebo Larzelere a Huston (1980), kteří důvěru spojují s hloubkou sebeodhalování a potažmo s intimitou. V laické terminologii *city* (resp. *emoce*) v souladu s literaturou představují nepostradatelnou charakteristiku intimity u partnerských a rodinných vztahů, u přátelských vztahů se vyskytují také, ale s průměrnou škálovou hodnotou 3,42 se pohybují až na konci pořadí prototypických znaků. Podobně je tomu s *blízkostí*, které je přičítána velká důležitost u partnerských a rodinných vztahů, u přátelských vztahů poněkud menší (průměrná škálová hodnota 3,75). *Podpora* nebývá řazena k charakteristikám intimity, spíše k charakteristikám těsných vztahů. Nicméně v našem výzkumu se objevila a poněkud překvapivě nefiguruje u partnerských vztahů na předních místech významnosti, u rodinných a přátelských vztahů však odpovídá její postavení všeobecně připisované důležitosti pro zachování dobře fungujícího vztahu.

Podobně jako u jiných zahraničních studií (např. Fehr, 2004) se i v naší studii ukazuje, že intimita je mezi laickou veřejností často spojována s emoční podporou, *city*, blízkostí, sdílením apod. Vedle těchto diskutovaných znaků, které se jen nevýznamně liší důležitostí u jednotlivých typů vztahů a jež lze s jistotou zobecnit do základní charakteristiky intimity, s určitým potěšením konstatujeme, že se naplnil také náš předpoklad o jisté specifčnosti intimity u jednotlivých typů těsných vztahů. *Sex* v souladu s očekáváním se nevyskytuje u rodinných a přátelských vztahů, za to u partnerských vztahů tvoří jistý trs „tělesnosti“ s *dotyky, něhou, nahotou a intimními částmi těla*. U rodinných vztahů bychom specifika mohli shrnout pod „jistotu a spolehlivost“ (*podpora, pohoda, upřímnost, vzájemnost*) a v podstatě totéž platí pro přátelské vztahy. To není překvapivé zjištění, pokud tyto vztahy dobře fungují. V přátelských vztazích lidé rovněž hledají *podporu, pohodu* atd.

Naším cílem bylo rovněž zaměřit se na případné rozdíly v chápání intimity mezi muži a ženami. Přidržíme se jen výsledků druhé etapy, kdy jsme provedli statistické testování rozdílů u průměrných škálových hodnot. Nemnohé zjištěné rozdíly svědčí spíše pro závěr, že mezi muži a ženami nejsou zásadní rozdíly v chápání intimity, a to i při vědomí toho, že soubor respondentů není z hlediska pohlaví vyrovnaný. Z toho důvodu se přikláníme k autorům, kteří neshledávají velké rozdíly mezi pojmáním intimity mezi muži a ženami, a to ani v kategorii *sex*. Za zmínku stojí rozdíly u rodinných vztahů, kdy ženy kladou větší důraz než muži na *blízkost, podporu a důvěrné rozhovory*. U často v literatuře diskutovaných přátelských vztahů jsme zjistili významnou odlišnost u *sdílení*, což by nasvědčovalo tomu, že intimita v přátelských vztazích mezi ženami je více založena na vzájemném porozumění a chápání sdělovaných prožitků, starostí i radostí nejněžšího charakteru, jak to popisují například Grabillová a Kernsová (2000). Rovněž v tomto výsledku se shodujeme s Fehrovou (2004) studií, podle které ženy mají sice větší tendenci k sebeodhalujícímu chování, ale žádné jiné větší rozdíly se v jejich pojmání intimity nevyskytují.

LITERATURA

- Bank, B. J., Hansford, S. L. (2000). Gender and friendship: Why are men's best same-sex friendships less intimate and supportive? *Personal Relationships*, 7, 63–78.
- Berscheid, E., Regan, P. (2005). *The psychology of interpersonal relationships*. Upper Saddle River: Pearson Prentice Hall.
- Bianchi, G. (2011). Subjektivnost sexuality: diskurzy sexuality, sexuální spokojenost, významy sexu, motivy sexuálního debutu a sociální ospravedlnění rizikového sexu. In L. Šulová, T. Fait, P. Weiss a kol., *Výchova k sexuálně reprodukčnímu zdraví* (130–146). Praha: Maxdorf.
- Buhrmester, D., Furman, W. (1987). The development of companionship and intimacy. *Child Development*, 58 (4), 1101–1113.
- Clark, M. S., Fitness, J., Brissette, I. (2003). Understanding people's perceptions of relationships is crucial to understanding their emotional lives. In G. J. O. Fletcher, M. S. Clark (Eds.), *Blackwell handbook of social psychology: Interpersonal processes* (253–278). Malden, MA: Blackwell Publishers.
- Collins, N. L., Feeney, B. C. (2004). An attachment theory perspective on closeness and intimacy. In D. J. Mashek, A. Aron (Eds.), *Handbook of closeness and intimacy* (163–189). Mahwah: Lawrence Erlbaum Associates.
- Cox, F. D. (1984). *Human intimacy: marriage, the family, and its meaning*. St. Paul: West publishing.
- Fehr, B. (1988). Prototype analysis of the concepts of love and commitment. *Journal of Personality and Social Psychology*, 55 (4), 557–579.
- Fehr, B. (2004). Intimacy expectations in same-sex friendships: A prototype interaction-pattern model. *Journal of Personality and Social Psychology*, 86 (2), 265–284.
- Fehr, B., Russell, J. A. (1984). Concept of emotion viewed from a prototype perspective. *Journal of Experimental Psychology: General*, 113, 464–486.
- Feldman, S. S., Gowen, L. K., Fisher, L. (1998). Family relationships and gender as predictors of romantic intimacy in young adults: A longitudinal study. *Journal of Research on Adolescence*, 8 (2), 263–286.
- Fitness, J., Fletcher, G. J. O. (1993). Love, hate, anger, and jealousy in close relationships: A prototype and cognitive appraisal analysis. *Journal of Personality and Social Psychology*, 65, 942–958.
- Gable, S. L., Reis, H. T. (2001). Appetitive and aversive social interaction. In J. Harvey, A. Wenzel (Eds.), *Close romantic relationships. Maintenance and Enhancement*. New York: Lawrence Erlbaum Associates.
- Grabill, Ch. M., Kerns, K. A. (2000). Attachment style and intimacy in friendship. *Personal relationships*, 7 (4), 363–378.
- Hatfield, E., Rapson, R. L. (1993). *Love, sex, and intimacy: Their psychology, biology, and history*. New York: Harper Collins.
- Heller, P. E., Wood, B. (1998). The proces of intimacy: similarity, understanding and gender. *Journal of Marital and Family Therapy*, 24 (3), 273–288.
- Holmes, J. G., Rempel, J. K. (1989). Trust in close relationships. In C. Hendrick (Ed.), *Review of Personality and Social Psychology*, Vol. 10, 187–220. London: Sage.
- Hyde, J. S., DeLamater, J. D. (2007). *Understanding human sexuality*. New York: McGraw-Hill.
- Kelley, H. H. (1979). *Personal relationships: Their structures and processes*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Lakkof, G. (2006). *Ženy, oheň a nebezpečné věci: co kategorie vypovídají o naší mysli*. Praha: Triáda.
- Larzelere, R. E., Huston, T. L. (1980). The dyadic trust scale: Toward understanding interpersonal trust in close relationships. *Journal of Marriage and the Family*, 42 (3), 595–604.
- Laurenceau, J. P., Rivera, M. L., Schaffer, A. R., Pietromonaco, P. R. (2004). Intimacy as an interpersonal process? Current status and future directions. In D. J. Mashek, A. Aron (Eds.), *Handbook of closeness and intimacy* (61–78). Mahwah: Lawrence Erlbaum Associates.
- Mashek, D. J., Sherman, M. D. (2004). Desiring less closeness with intimate others. In D. J. Mashek, A. Aron (Eds.), *Handbook of closeness and intimacy* (343–356). Mahwah: Lawrence Erlbaum Associates.
- McAdams, D. P. (1989). *Intimacy: the need to be close*. New York: Doubleday.
- Mosier, W. (2006). Intimacy: The key to a healthy relationship. *Annals of the American Psychotherapy Association*, 9 (1), 34–35.
- Pittman, J. F., Keiley, M. K., Kerpelman, J. L., Vaughn, B. E. (2011). Attachment, identity, and intimacy: Parallels between Bowlby's and Erikson's paradigms. *Journal of Family Theory and Review*, 3 (1), 32–46.
- Prager, K. J. (2000). Intimacy in personal relationships. In S. Hendrick, C. Hendrick (Eds.), *Close relationships: A sourcebook* (229–244). Thousand Oaks, CA: Sage.

- Prager, K. J., Roberts, L. J. (2004). Deep intimate connection: Self and intimacy in couple relationships. In D. J. Mashek, A. Aron (Eds.), *Handbook of closeness and intimacy* (43–78). Mahwah: Lawrence Erlbaum Associates.
- Rempel, J. K., Holmes, J. G., Zanna, M. P. (1985). Trust in close relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 49, 95–112.
- Reis, H. T., Patrick, B. C. (1996). Attachment and intimacy: Component processes. In E. T. Higgins, A. W. Kruglanski (Eds.), *Social psychology: Handbook of basic principles* (523–563). New York: Guilford Press.
- Reis, H. T., Shaver, P. (1988). Intimacy as an interpersonal process. In S. Duck (Ed.), *Handbook of personal relationships: Theory, research, and interventions* (367–389). Chichester, UK: Wiley.
- Rosch, E. (1975). Cognitive representations of semantic categories. *Journal of Experimental Psychology*, 104 (3), 192–233.
- Rosch, E. (1976). Classifications of objects in the real world: Origins and representations in cognition. *Bulletin de Psychologie*, 242–250.
- Rosch, E. (1978). Principles of categorization. In E. Rosch, B. B. Lloyd (Eds.), *Cognition and Categorization* (27–48). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Simpson, J. A., Fletcher, G. J. O., Campbell, L. (2003). The structure and function of ideal standards in close relationships. In G. J. O. Fletcher, M. S. Clark (Eds.), *Blackwell handbook of social psychology: Interpersonal processes* (86–106). Malden, MA: Blackwell Publishing.
- Slaměník, I. (2011). *Emoce a interpersonální vztahy*. Praha: Grada.
- Slaměník, I., Herlesová, J. (2007). Prožívání dojmu ze setkání se sympaticky a nesympaticky působícím člověkem. In D. Fedáková, M. Kentoš, J. Výrost (Eds.), *Sociálně procesy a osobnost'. Zborník príspevkov* (362–368). Košice: Spoločenskovedný ústav SAV, CD ROM.
- Slaměník, I., Hurychová, Z. (2006). Prototypický přístup k emocím: česká populace. *Československá psychologie*, 50 (5), 431–441.
- Sprecher, S., Hendrick, S. S. (2004). Self-disclosure in intimate relationships: Associations with individual and relationship characteristics over time. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 23 (6), 857–877.
- Sternberg, R. (1986). A triangular theory of love. *Psychological Review*, 93 (2), 195–135. Výrost, J. (2008). Osobní vztahy. In J. Výrost, I. Slaměník (Eds.), *Sociální psychologie* (233–248), 2. vyd. Praha: Grada.
- Wright, P. H. (1982). Men's friendships, women's friendships and the alleged inferiority of the latter. *Sex Roles*, 8, 1–20.

INTIMACY AS ONE OF FUNDAMENTAL FEATURES OF CLOSE RELATIONSHIPS

D. HAUBERTOVÁ, I. SLAMĚNÍK

ABSTRACT

The paper first introduces concepts of intimacy and close relationships separately. It defines specific features of intimacy in partner, family and friend relationships. The empirical research, carried out via the prototypic method, focused on understanding of intimacy among Czech population and its relevance to outcomes of similar foreign researches. Our empirical findings confirmed current state of knowledge. We consider them as a specific contribution to a definition of intimacy and its more accurate role in close interpersonal relationships.

Keywords: Intimacy, self-exposure, close relationships, prototypic method.

INTIMITÄT ALS EINES DER WESENTLICHEN MERKMALE DER ENGEN BEZIEHUNGEN

D. HAUBERTOVÁ, I. SLAMĚNÍK

ABSTRAKT

Der Artikel befasst sich zunächst mit der Definition von Intimität und der kurzen Charakteristik von engen Beziehungen. Weiter behandeln wir aufgrund existierender Literatur die spezifischen Formen der Intimität mit dem Partner, der Familie und Freunden. Es wurde eine empirische Forschung mit Hilfe der prototypischen Methode durchgeführt. Es wurde die Korrespondenz der Verständnis von Intimität bei der tschechischen breiten Öffentlichkeit mit den verfügbaren Informationen aus der internationalen Literatur überprüft, darunter auch die Besonderheiten für jede Art der engen Beziehungen. Unsere empirischen Befunde entsprechen weitgehend dem vorhandenen Wissen. Wir betrachten sie als einen gewissen Beitrag zur Definition von Intimität und präzisieren ihre Rolle in engen zwischenmenschlichen Beziehungen.

Schlüsselwörter: Intimität, Sich selbst enthüllen, enge Beziehungen, prototypische Methode.